

Yeni Türk Harflerine Geçiş Sürecinde Aksaray Vilayet Gazetesi*

Aksaray Vilayet (Provincial) Newspaper at the Transition Process of New Turkish Alphabet

Selahattin ÇAVUŞ, Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi, selahattincavus@aksaray.edu.tr
Mustafa İŞLİYEN, Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi, mustafaisliyen@aksaray.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

Aksaray, Vilayet
Gazetesi, Harf İnkılâbı.

Öz

Osmanlı'da 1864 yılında vilayet sistemine geçilmesiyle, Anadolu'da basın tarihinin temelleri atılmıştır. Resmî ve yarı resmî nitelikteki vilayet gazeteleri, neredeyse bütün il merkezlerinde kurulmuş ve faaliyette bulunmuştur. Bu gazeteler, yerel basının gelişmesine öncülük etmiş ve kültürel hayata canlılık katmıştır. 1926 yılında yayın hayatına başlayan Aksaray Vilayet Gazetesi, diğer vilayet gazeteleri ile aynı amaçla hareket etmiş, resmî devlet söyleminin temsilcisi olmuştur. Aksaray Vilayet Gazetesi, yalnızca işlevi bakımından değil, biçimsel özellikleri itibarıyla da Türk basın tarihinde önemli bir yere sahiptir. Kuruluşundan 2 yıl sonra harf inkılâbının gerçekleşmesiyle gazete, yeni Türk harflerine geçişe hızlıca uyum sağlayarak yeni harflerin halka ulaşmasında etkin bir rol üstlenmiştir. Bu çalışmada, Aksaray Vilayet Gazetesinin yeni Türk harflerine geçiş sürecinde izlediği yol mercek altına alınmıştır. Bu doğrultuda gazetenin, Mayıs 1928 ve Mart 1929 aralığındaki 11 aylık sayıları analiz edilmiştir.

Keywords:

Aksaray, Vilayet
Newspaper,
Alphabet Reform.

Abstract

With the transition to the Vilayet (provincial) system in the Ottoman Empire in 1864, the foundation of the Anatolian press history was laid down. The Vilayet Newspapers, official or semi-official, were established and functioned in almost all Vilayet centers. These newspapers led the development of the local press and added vitality to cultural life. The Aksaray Vilayet Newspaper, which started its publication in 1926, fall into line with the same purpose as the other provincial newspapers and became the representative of the official state discourse. Aksaray Vilayet Newspaper has an important place not only in terms of its functions but also in terms of its formal features in the history of Turkish press. Two years after its establishment, with the taking place of the Alphabet Reform, the newspaper quickly adapted to the transition to new Turkish Alphabet and played an active role in reaching new alphabet to the public. In this study, the path that the Aksaray Vilayet Newspaper followed in the process of transition to the new Turkish Alphabet, was examined. Accordingly, the newspaper's 11 month copies between May 1928 and March 1929 were analyzed.

*:Bu çalışma, Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Merkezi tarafından 26-28 Ekim 2017 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslararası Aksaray Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Türklerde Arap alfabesinin kullanımına İslamiyet'le birlikte geçilmiştir. İslam'ın yüzyıllar boyu sürekli genişleyen bir coğrafyada yayılması, Karahanlı, Selçuklu ve Osmanlı gibi Türk devletlerinde Arap alfabe sisteminin toplum hayatının bir parçası haline gelmesini sağlamıştır. Böylece Arap alfabesi, resmî yazışmalarda, edebiyatta, sanatta, mimaride ve kültür hayatının diğer pek çok alanında önemli izler bırakmıştır. Diğer bir ifadeyle dine bağlı olarak tercih edilen alfabe, kültür ve medeniyet kodlarını şekillendiren bir kaynağa dönüşmüştür.

Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemine girmesiyle, kurumların işleyişini yeniden düzene sokmak ve toprak kayıplarının önüne geçmek adına yenileşme hareketleri hız kazanmıştır. III. Ahmet ile başlayan bu dönem, Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile resmî bir yapıya dönüşerek Batıya karşı Batı gibi olma dinamiğinin temellerini atmıştır. Bu dönemden itibaren bilim, sanat ve mimari alanlarında Batı'dan yararlanma çabaları, hem devlet nezdinde hem de Osmanlı münevverleri arasında yaygınlık kazanmıştır.

18. yüzyıldan itibaren sorunlu alanlardan biri olarak görülen eğitimle ilgili aksaklıklar, bazı kesimler tarafından yazı sistemiyle ilişkilendirilmiştir. Bu dönemde Avrupa'ya giden devlet adamları ve öğrencilerin Latin alfabesiyle tanışması kaçınılmaz olarak Arap alfabe sistemiyle kıyaslamaya gitmelerine ve dolayısıyla alfabe tartışmalarının alevlenmesine yol açmıştır. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, 1928 yılında Latin alfabesine geçişle birlikte tartışmaların seyri değişmiştir. Bu dönemden itibaren modern Cumhuriyet'in fikrî alt yapısını oluşturan Batı modernleşmesi, toplumu her alanda kuşatacak şekilde tasarlanmıştır. Latin alfabe sistemi de bu çarpıcı dönüşümün önemli bir parçası olmuştur.

Genç Cumhuriyet'in önemli bir kültür aktarıcısı olan basın, harf inkılâbının yaygınlaştırılması sürecinde etkin bir konumda yer almıştır. Halkın yeni harflerle tanışması, gerek yaygın (ulusal) gerekse yerel gazeteler aracılığıyla hızlandırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın inceleme konusu olan Aksaray Vilayet Gazetesi de ifade edilen görevi etkin biçimde yerine getirmiştir. Gazetenin, harf inkılâbına geçiş sürecini yumuşatmak ve toplumda oluşabilecek sarsıntıyı en aza indirmek adına ilk etapta Latin harflerini Arap harfleriyle tanıtmaya çalışması, gazeteyi özel bir konuma taşımıştır. Nitekim gazete, Arap harfleriyle okuyabilen ancak örgün eğitimin dışında kalan kesimler için neredeyse okul işlevi görmüştür.

Aksaray Vilayet Gazetesi'nin yeni Türk harflerine geçiş sürecinde izlediği yolun belirlenmesi bu çalışmanın temel amacını teşkil etmektedir. Bunun yanında gazetenin belirtilen süreçte yaşadığı teknik ve içeriksel değişim ve harf inkılâbıyla uyumlanma kapasitesi de incelenen başlıklar arasındadır. Çalışmada, nitel yaklaşıma dayalı olarak tarihsel araştırma tasarımı uygulanmıştır. Mayıs 1928 ve Mart 1929 aralığındaki 11 aylık sayıları kapsayan veriler betimleyici yöntemle analiz edilmiştir.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Vilayet Gazeteleri

İlkçağlardan itibaren topluma haber ve bilgi aktarmak amacıyla papirüs, el ilanları ve duvar gazetesi gibi araçlar kullanılmıştır. Bu araçlar, ilkel düzeyde iletişime imkân tanımış, teknik iletişimin başlangıcını oluşturmuştur. Ancak düzenli sayılabilecek yayıncılığın ilk örnekleri 7 ve 10. yüzyıllar arasında Çin'de görülmüştür (Koloğlu, 2006, s. 12). Bunda matbaanın atası sayılan araçların ilk kez Çin'de kullanılmasının payı büyüktür. Matbaanın yüzyıllar sonra doğudan batıya taşınması ile Avrupa'nın kaderi değişmiş, modern basımcılığın temelleri atılmıştır. 17. yüzyıla gelindiğinde Avrupa'da gazetecilik; haber içerikleri, yazı işleri kadrosu ve ulaştırma ağı ile kitlesel bir faaliyet haline almıştır. Avrupa'da basın, Fransız İhtilali ve özgürlük hareketleri sayesinde y yıldan az bir sürede tüm coğrafyayı içine alan bir güce dönüşmüştür.

Avrupa'da matbaanın kullanımının yaygınlaştığı yıllarda siyasi üstünlüğü elinde bulunduran Osmanlı'da basımcılık, büyük ölçüde yabancı azınlıklar tarafından gerçekleştirilmiştir. Avrupa aydınlanmasını ilk başta görmezden gelen Osmanlı siyasi seçkinlerinin ilgisi zamanla siyasi ve askeri konulardan kültürel konulara kaysa da, gecikmenin önüne geçilememiştir. Bu yüzden "kâfirlerin basma hat ile kitap üretme icatları garip bir sanattır ve hakkını vermeli özge icattır" (Koloğlu, 2006, s. 14) yaklaşımına rağmen matbaanın ülkeye girişi 2 yüz yıla yakın bir gecikmeyle gerçekleşmiştir.

Osmanlı'da basının ilk örnekleri yabancı azınlıkların çıkardığı haber bültenleri ve gazetelerdir. Ancak gazetecilik alanında asıl dönüşüm 19. yüzyılın ilk yarısında yaşanmıştır. 1800'lerden itibaren İstanbul başta olmak üzere basınevleri çoğalmış, Türkçe'nin yanında Arapça gibi dillerde yayın yapan gazeteler kurulmuştur (Topuz, 2015, s. 13). İlk Türkçe gazetenin İstanbul'da 1831 yılında yayınlanmaya başlayan Takvim-i Vekayi olduğu geniş çevrelerce kabul edilmektedir. Ancak bu gazeteden 3 yıl evvel Mehmet Ali Paşa tarafından 1828 yılında Mısır'da çıkartılan Vakayi-i Mısriye de Türkçe ve Arapça yayın yapmaktaydı. Bu nedenle Vakayi-i Mısriye yarısı Türkçe yarısı Arapça olmak üzere yayın yapan ilk yerli gazete olarak değerlendirilmektedir (Koloğlu, 2006, s. 24). Bu gazetenin bir diğer özelliği ise zamanla resmî söylemin taşradaki temsilcileri haline gelecek Vilayet gazetelerinin de ilk örneği niteliğinde olmasıdır. Nitekim 1860 sonrası Osmanlı'da basın faaliyetleri hız kazanmış, resmî yayınların dışında özel gazeteler kurulmaya başlanmıştır. Taşra yönetim sisteminde yapılan değişikliklerle birlikte Osmanlı basını açısından yeni bir döneme girilmiştir.

1864, Osmanlı yerel yönetim sistemi açısından oldukça önemli bir yıldır. Selçuklu'dan beri uygulanan eyalet (beylerbeylik) sisteminde yaşanan çözümler, taşra teşkilatlarında yaşanan sorunlar ve dış müdahaleler nedeniyle taşra yönetimleri için düzenlemeye gidilmesi ihtiyaç haline almıştır. Bu nedenle 1864 yılında yayımlanan nizamname ile eyalet sisteminden vilayet sistemine geçilmiştir. Taşra teşkilatlarını güçlendirmeye dönük bu değişiklik, devlet işleyişini merkezde ve taşrada yeniden düzene sokma amacı taşımaktadır. Çünkü Balkanlarda yaşanan toprak kayıpları ve Lübnan gibi yerlerde Avrupalı devletler eliyle merkezi yönetimin etkisinin azaltılması otoriteyi önlem almaya zorlamıştır. Yöneticiler ile yönetilenler arasındaki bağı güçlendirmek ve ayrılıkçı faaliyetleri önlemek için taşra teşkilatındaki değişikliğin hemen ardından

Vilayet matbaaları kurulmaya başlanmıştır. Böylece 2 Kasım tarihli nizamnamenin 7'nci maddesine göre, her vilayette o bölgenin yazışma işlerini yürütecek mektupçuluk adında bir görev oluşturulmuş ve vilayetlerde kurulacak matbaalar bu mektupçuların yönetimine verilmiştir. 1871 yılında yapılan düzenlemeyle vilayet matbaalarının yönetimi ile resmî ve yarı resmî nitelikteki gazetelerde yayınlanan yazıların kontrolü mektupçulara verilmiştir (Kocabaşoğlu ve Birinci, 1995, s. 102).

Esasen taşra teşkilatındaki değişiklikten 4 yıl önce, Suriye'deki iç karışıklığı önlemekle görevlendirilen Fuat Paşa, Hadikat-el Ahbar isimli gazeteyi Türkçe ve Arapça yayın yapar hale getirerek ilk vilayet gazetesini yayınlamaktaydı. Teşkilat yönetimindeki değişiklik sonrası ise sırasıyla Tuna, Bosna, Suriye, Erzurum, Halep, Edirne, Trablusgarp vilayetleri kurulmuş ve bu vilayetlerde kendi gereksinimlerini karşılamak amacıyla matbaa kurulması sağlanmıştır. Tuna Vilayet Matbaası bu dönemin pilot bölge niteliğindeki ilk örneğidir. Tuna Vilayetinin başına getirilen Mithat Paşa, ilk iş olarak vilayette bir matbaa ve Tuna adında bir gazete kurmuştur (Kocabaşoğlu, 1991, s. 143). 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarına kadar Türkçe ve yerel dillerde Tuna dışında 36 civarında gazete yayın yapmıştır. Bu gazetelerin sağladığı faydalar ekonomik ve kültürel açıdan oldukça önemlidir. Zira devlet eliyle kurulan matbaalar tarafından yayınlanan gazetelerde doğal olarak muhalif yazılar yer almasa da bu gazeteler halkın bilgi edinimini hızlandırmış, kültürel hayata canlılık katmıştır. Ayrıca bu gazeteler sayesinde yerel halktan habercilik alanında ve teknik işlerde yetenekli kişiler de istihdam edilmiştir (Koloğlu, 2006, s. 33-34).

Osmanlı döneminde ayrılıkçı faaliyetlere karşı önemli işlevlere sahip vilayet gazetelerinin bir bölümü, Cumhuriyet'e geçişle birlikte çeşitli vilayetlerde varlıklarını sürdürmüştür. Varlık'ın (2015) bildirdiğine göre, Millî Mücadele yıllarından 1970'e kadar yayın yapmış 45 gazete bulunmaktadır. Bu gazetelerden 15'i Osmanlı döneminde yayına başlamış, 7'si Millî Mücadele döneminde faaliyet göstermiş, 23'ü ise Cumhuriyet'le birlikte yayınlarına bir süre devam etmiştir. Bu gazetelerin birkaç istisna dışında neredeyse tamamı vilayet matbaalarında basılmıştır. Büyük bölümü haftada bir kez yayınlanan gazeteler genelde 2-4 sayfa olarak çıkarken, baskı sayısı (tiraj) açısından 300-500 aralığında bulunduğu belirtilmektedir. Gazeteler içerik olarak kanun ve yönetmelik gibi hukuki metinlere öncelik tanımıştır. Vilayet gazetelerinde çok sık olmamakla birlikte reklamlara da rastlanmaktadır.

Harf İnkılâbı ve Basın

Türkler, İslamiyet'i kabul etmelerinin ardından bin yıldan fazla bir süreyle Batı Afrika'dan Endonezya'ya kadar diğer bütün Müslüman halklar gibi Arap harflerini kullanmışlardır. Özellikle Orta Doğu'da ortak İslam medeniyetini paylaşan Türkler, Arapça, Farsça ve Türkçe karışımı olan ortak¹ bir dil meydana getirmişlerdir. Bu itibarla İngilizceye Yunan, Latin ve Romalı unsurların yaptığı katkıyı, Arapça ve Farsça da Türkçeye muhteva ve çap bakımından yapmıştır (Lewis, 1993, s.421-430).

Osmanlının kuruluşundan yıkılışına kadar geçen sürede kullanılan Arap harfleri,

1 Türkler, geniş bir coğrafyanın kültür dili olarak kullandıkları bu üç dile elsine-i selâse demişlerdir.

Cumhuriyetin ilan edilmesinin ardından yerini Latin harflerine bırakmıştır. Söz konusu değişim, Osmanlı Devletinin gerileme dönemine girmesiyle birlikte başlayan ıslahat ve modernleşme çabalarına paralel olan batılılaşma sürecine dayanmaktadır. Nitekim 18 ve 19. yüzyıllarda Avrupa'ya giden öğrencilerin ve elçilerin Latin harfleriyle tanışmaları, Arap harflerini bu yazıyla kıyaslamalarına ve bazı tartışmaların doğmasına yol açmıştır (Atatürk ve Türk Dili, 2006, s. 331). Osmanlı Devleti'nin Batı karşısında geri kalış sebeplerinin tartışıldığı bu dönemde, askeri ve iktisadi alanların yanında eğitim sahasında da geri kalmışlığın sebepleri, aksaklıklar ve eksiklikler üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede kullanılan harflerin Türkçeyi ifade etmede yetersiz olduğu, eğitimin yaygınlaşmamasının en önemli sebebinin harfler olduğu konusunda birçok görüş ortaya atılmıştır (Rüstemli, 2016, s. 162). Bunların başında -daha sonra Maarif Nazırı olan- Münif Efendi'nin Arap harflerine yeni bir şekil vermek, ıslahına dönük çalışmalar yapmak, yazılış ve okunuşlarını kolaylaştırmak görüşü gelmektedir. Münif Efendi bu görüşünü ilk olarak kendisinin kurucusu olduğu "Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniye"de verdiği bir konferansta ortaya atmıştır (Ülkütaşır, 2009, s. 17).

Arapça harflerin ıslahıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapan isimlerden biri de Azeri yazar Mirza Fethali Ahundzade'dir. Ahundzade, 1863 yılında İstanbul'a gelerek harfler konusundaki görüşlerinin yer aldığı raporu Bâbîâli'ye sunmuştur. Alfabeyle ilgili hazırlanan rapor Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniye'de görüşülmüşse de herhangi bir sonuç elde edilmez. Arap harflerini ıslah girişimlerinden bir sonuç alamayan Ahundzade, ıslah ile ilgili düşüncelerinden tamamen vazgeçerek harflerin Latin alfabesiyle değiştirilip soldan sağa doğru yazılması fikrini benimsemiştir. Fakat bu fikir de olumlu bir karşılık bulmamıştır (Rüstemli, 2016). Ancak söz konusu alfabe tartışmaları Latin alfabesinin kabulüne kadar artarak devam etmiştir.

Bu tartışmalara katılan isimlerden biri de Kazım Karabekir'dir. 1923 yılında İzmir'de gerçekleştirilen İktisat Kongresinde Arap alfabesinin Latin alfabesiyle değiştirilmesine dair verilen bir önergeyi sert bir şekilde eleştiren Karabekir, "Latin harflerini kabul edemeyiz!" diyerek tartışmalardaki konumunu ortaya koymuştur. Karabekir, Arapça alfabenin eğitimde yetersiz olduğu, zor okunup yazıldığı yönündeki görüşlerin aksine Arapça harflerin oldukça hızlı yazıldığını, gayet kolay okunduğunu ve yeni okula başlayan bir çocuğun dahi üç ay gibi kısa bir sürede gazete okuyacak seviyeye geldiğini öne sürmüştür. Bununla birlikte Kazım Karabekir, Latin harflerinin kabul edilmesinin İslam birliğini bozacağı ve geçmişle bağları koparacağı düşüncesindedir (Hakimiyet-i Milliye, 5 Mart 1923, s.2).

Sonraki yıllarda süren tartışmalarla birlikte 1924 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Arap harflerinin yetersizliği konusunu ilk dile getiren İzmir Milletvekili Şükrü Saraçoğlu, eğitim alanında yaşanan aksaklıkların ve verimsizliğin tek sebebinin Arap harfleri olduğunu ileri sürerek Latin harfleri lehinde ifadelerde bulunmuştur (Şentürk, 2012, s.31). Buna mukabil eğitimciler arasında farklı düşünceye sahip olanların oranı hayli yüksektir. Nitekim 1924 yılında Vasıf Bey'in yaptırdığı bir anket sonucuna göre öğretmenlerin yüzde 96'sının Latin alfabesine karşı olduğu ortaya konmuştur. Alfabe konusunda tartışmalar devam etmiş ancak daha sonra alfabe değişikliği kesin olarak reddedilmiştir. Özellikle başta Başbakan İsmet Paşa olmak üzere bütün hükümet

üyeleri yeni harflere karşı çıkmıştır. İsmet Paşa'ya göre yeni harflerin kabul edilmeme gerekçesi bütün askeri ve mülki daireler ile İstanbul Darülfünunu ve ayrıca tüm basın ve matbaaların başbakanın karşısına dikileceği endişesidir. Ancak İsmet Paşa da sonradan fikrini değiştirmiş ve yeni alfabenin önemli destekçilerinden biri olmuştur (Başgöz, 1995, s.118). Nitekim Atatürk kimi konuşmalarında Türk eğitiminden söz ederken bazen Arap harflerine dayalı yazı sistemini bir engel olarak değerlendirmiş ve milletin büyük çoğunluğunun okuma yazma öğrenememesini buna bağlamıştır (Atatürk ve Türk Dili, 2006, s. 332).

Türkiye'nin yanı sıra doğuda Türkçe konuşan halklar arasında da benzer tartışmalar gündeme gelmiş ve 1926 yılının Mart ayında Bakü'de Türkologlar tarafından yapılan kongrede Sovyetler Birliği sınırları içinde kalan Türkler için Arap alfabesi yerine Latin alfabesinin kabulü gündeme gelmiş ve ertesi yıl kabul edilmişti. Sovyetlerin bu Latinleştirme politikasının başlıca gayesi İslam'ın etkisini azaltmak ve Türkiye Türkleri ile Sovyetler Birliği içinde yaşayan Türklerin temasını kesmektir. Nihayetinde Türkiye'de Latin harflerinin kabul edilmesinin ardından Sovyetler tekrar harekete geçmiş ve Latin alfabesini kaldırıp yerine Kiril alfabesini koyarak Sovyet Türkleri ile Türkiye Türkleri arasındaki bağı tekrar koparmıştı (Lewis, 1993, s. 427).

Bakü Kongresi'nden sonra 28 Mart 1926'da Akşam Gazetesi, aydınların yeni harflerle ilgili düşüncelerini öğrenmek maksadıyla bir tartışma başlatmıştır. "Latin harfleri kabul edilmeli mi; edilirse Türk milletine neler getirir, neler götürür?" sorularına cevap aranmıştır. Bu tartışmada Hüseyin Cahit, Yunus Nadi, Falih Rıfkı, Abdullah Cevdet, Celal Nuri gibi isimlerin bulunduğu grup öncesinde olduğu gibi Latin harflerinden yana tavır ortaya koymuş; Halit Ziya, Ali Canip, İbrahim Gövsa, Ali Seydi, Fuat Köprülü ve Zeki Velidi Togan yeni harfleri kabul etmenin sakıncalarından bahsetmişlerdir. Tartışmaları dikkatle takip eden Atatürk henüz harf inkılabı için şartların oluşmadığını görmüşse de yeni harfler için gerekli hazırlık çalışmalarının devam etmesine karar vermiştir. Böylelikle 1927 yılı boyunca harf değişimi ile ilgili olarak hazırlıklar hızlanmıştır (Şentürk, 2012, s.31). Bu doğrultuda atılan ilk adım rakamların değiştirilmesi olmuştur. Latin aslından olan rakamları kabul etmekle işe başlayan hükümet, 24 Mayıs 1928'de kabul edilen ve 28 Mayıs 1928 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 1288 sayılı "Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkındaki Kanun"la ilk değişikliği gerçekleştirmiştir.

Latin harflerinin kabul edilmesini görüşmek üzere Vekiller Heyeti'nin 28 Mayıs 1928'de yaptığı toplantıda bir dil encümeninin kurulması kabul edilmiştir. Encümen üyeleri 26 Haziranda çalışmalara başlamış seçilen harfleri Falih Rıfkı encümen adına Atatürk'e iletmıştır. Komisyona göre yeni alfabenin benimsenmesi beş ile on beş yıl sürebilirdi (Atatürk ve Türk Dili, 2006, s.331). Ancak Atatürk süreyi çok uzun bulmuş ve "ya üç ayda olur; ya hiçbir zaman" diyerek kararını belirtmiştir. Daha sonra 9 Ağustos 1928 akşamı Atatürk'ün Sarayburnu'ndaki söylevi ile harf inkılabı başlamış oldu. Söylevi takip eden günlerde halkı yeni yazıya alıştırmak, inkılaba destek sağlamak ve alfabeyi yaymak için memleket gezileri düzenlenmiş, çeşitli merkezlerde dersler açılmış ve dersler radyoda tekrarlanmıştır. Beri yandan gazeteler de dersler yayınlamaya, Latin harfleriyle yazılar basmaya başlamış ve bu süreçte önemli bir görev üstlenmiştir (İlhami, 2014, s.28-29). Neticede Türkiye Büyük Millet Meclisi 1353 sayılı kanunla yeni harfleri oy birliğiyle kabul etmiş ve kanun 3 Kasım 1928'de yürürlüğe girmiştir.

Harf inkılâbı, basın açısından önemli sonuçları beraberinde getirmiştir. Latin harflerine geçişle birlikte gazete ve dergilerin satışlarında ciddi azalma olmuştur. Bu olumsuzlukların giderilmesi amacıyla hükümet, basın kuruluşlarına maddi yardım yapmıştır (Koloğlu, 2006, s.119). İstanbul gazetelerinin baskı sayısı 30 binden 20 binlere düşmüş, yeni duruma uygun teknik altyapı ve eleman yetersizliğinden gazeteler büyük zorluklar çekmiştir. Bazı gazete ve dergiler bu zorluklara daha fazla göğüs gerememiş ve kapanmıştır. Alınan önlemler sayesinde özellikle İstanbul basını, çok geçmeden harf inkılâbının olumsuz etkilerinden kurtulmayı başarmıştır. Buna karşın yerel basın İstanbul basını kadar şanslı değildir. Şeker'in bildirdiğine göre (2007, s. 42) yerel gazetelerin önemli bir kısmı harf inkılâbı sürecinde yayınlarına ya ara vermiş ya da kapanmıştır. Bunun yanı sıra, devletin resmî yayın organı olan Vilayet gazeteleri harf inkılâbının benimsetilmesinde görevler üstlenmiş, yöneticiler ile halk arasında önemli bir iletişim kanalı olmuştur.

Harf İnkılâbı ve Aksaray Vilayet Gazetesi

Aksaray Vilayet Gazetesi, Osmanlı dönemindeki devlet politikasına benzer şekilde Cumhuriyetle birlikte yayın yapmış yarı resmî nitelikte bir gazetedir. Gazete, Aksaray Vilayetine matbaa kurulması emrine uygun olarak 19 Teşrin-i Evvel 1926 yılında yayın hayatına başlamış, 18 Nisan 1933 yılına kadar yayınlarına devam etmiştir. İdarehanesi Aksaray Vilayet Matbaası olan gazete, ilk yayınlandığı dönemde Çarşamba günleri çıkmış ve 5 kuruştan satılmıştır. İlk sayıda kırmızı ve siyah mürekkeple kısmen renkli olarak basılan gazete, Gazi Mustafa Kemal fotoğrafını kullanmıştır. Gazetenin başyazısında yayın ilkesi, “hep samimiyet hep muhabbetle halkın, köylünün anlayabileceği bir lisan kullanarak siyasi ve şahsi olmamak şartıyla ilmi, edebi, fenni yazılar icra ve tatbik-i kabil faideli şeyler yayınlamak” olarak belirlenmiştir. Gazetenin anlaşılır bir dil kullanacağı vurgusu, gazetenin temel işlevinin inkılâpların halka anlatılması ve benimsetilmesi olduğunun göstergesidir.

Aksaray Vilayet Gazetesinin işlediği konular incelendiğinde, Cumhuriyet'in kazanımları, Gazi Paşa ve İsmet Paşa'nın açıklamaları, TBMM konuşmaları, hükümetin çıkardığı önemli kanunlar, inkılâpların benimsetilmesi, memleket gezileri, atamalar, Türkiye ekonomisi, ticari faaliyetlere ilişkin haberler, ihracat-ithalat haberleri, bayındırlık faaliyetleri, eğitime dair haberler, köylünün durumu ile tarım ve hayvancılığa ilişkin gelişmeler, sağlık haberleri, yerli malını teşvik, cemiyet, dernek vs. haberleri ile reklâmlar ve eğitim kurumlarının etkinlikleri gibi temaları sayfalarına taşıdığı anlaşılmaktadır (Tuğluoğlu, 2016).

Harf İnkılâbı İle İlgili Haberler

Aksaray Vilayet Gazetesi, yayın hayatına başladığı tarihten 24 Teşrin-i Evvel 1928 tarihine kadar Arap harflerini kullanmış, bu tarihten itibaren yarısı Arap yarısı Latin harfleriyle, 30 İkinci Kânûn 1929 tarihinde 113. sayıdan itibaren tamamı Latin harfleriyle çıkmaya başlamıştır. Ancak kanun yürürlüğe girmeden önce gazete, Latin harflerini

tanıtmak ve halka benimsetmek amacıyla daha önceki sayılarında yeni harflere dair gelişmeleri sayfalarına taşımıştır.

Arap Alfabetinin Kullanılması

Aksaray Vilayet Gazetesi, 23 Mayıs 1928 tarihli 85. sayısında, yeni Türk harflerine geçişle ilgili olarak ele aldığı ilk haber uluslararası rakamların kabulüne ilişkindir. Arap alfabesiyle ve “1929 Haziran’ından itibaren beynelminel erkamın isti’mal-i zarurisi” başlığıyla 2. sayfadan verilen haberde, uluslararası rakamların devlet dairelerinde ve belediyelerde zorunlu olarak kullanılması yönündeki kararı okurlarına duyurmuştur. Gazete 30 Mayıs 1928 tarihli 86. sayıdan itibaren uluslararası rakamları kullanmaya başlamıştır. Gazete bir yandan da yeni rakamları halka daha hızlı benimsetmek amacıyla sütunlarında yeni rakamları tanıtıcı duyurulara yer vermiştir. 86. sayının baş sayfasının etek kısmında “*Köylü kardeş, yeni rakamları öğren*” başlığıyla okurlara seslenen gazete, yeni ve eski rakamları karşılaştırmalı olarak sayfaya taşımıştır.

Gazi Mustafa Kemal, 9 Ağustos 1928 akşamı Sarayburnu’nda yaptığı konuşmayla Harf İnkılâbını başlatmıştır. Gazi’nin bu tarihi hitabı, Aksaray Vilayet Gazetesinde 11 gün sonra 98. sayısında baş sayfanın tamamını kaplayacak şekilde aktarılmıştır. Haberin spotunda Gazi Mustafa Kemal’in konuşmasına ilişkin bilgiler verilmiş, ardından Gazi’nin konuşması olduğu gibi aktarılmıştır. Sayfanın eteğinde harf inkılâbıyla ilgili başka bir haber yer almaktadır. Haberde Gazi’nin Adliye Vekili Mahmut Esat Bey’in İzmir’den gönderdiği bir telgrafa verdiği cevap okurlarla paylaşılmıştır. Bu haberin altında yeni rakamların hatırlatıldığı görülmektedir. Gazetenin o günkü nüshasının 2. sayfasında yeni Türk harflerini konu alan bir yazı kaleme alınmış, bu yazıda Arap alfabesinin Türk imlâsına uymadığı öne sürülerek, Latin alfabesiyle imlâ sorununun ortadan kalkacağı iddia edilmiştir. İmzasız yayınlanan yazıda Arap alfabesinin dezavantajları şu cümleyle ifade edilmiştir: “*Türkçemizi okuyup yazmak için senelerce çalışıyoruz. Senelerce çalıştığımız halde birçoklarımız yine birçok imla hatalarından ve kelimeleri yanlış yazmaktan ve hatta söylemekten kurtulamıyordu.*” Yazıda bu durum ‘z’ harfinin Arap alfabesindeki karşılıkları ile noktalı harflerin kullanımı üzerinden örneklenmiştir.

Gazi Mustafa Kemal’in Tekirdağ’a gerçekleştirdiği ziyarette “*yeni harfleri bizzat tedris*” buyurduğu gazetenin 29 Ağustos 1928 tarihli 99. sayısında Anadolu Ajansı’nın geçtiği haberde ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Bu sayıda Gazi’nin Tekirdağ’da gerçekleştirdiği resmî ziyaret sırasında hükümet konağına *teşrif* ve yeni harflerin memura *tedris buyurduğu* bilgisi verilmiştir. Gündemde ayrıca Gazi Paşa’nın himayesinde yeni Türk harflerine ilişkin Dolmabahçe Sarayı’nda İsmet Paşa, Kazım Karabekir Paşa, Dâhiliye, Hariciye ve Maliye Vekillerinin de katıldığı bir konferans gerçekleştirildiği haberi okurlarıyla buluşturulmuştur. Aynı nüshanın 2. sayfasında “*Yeni alfabemizin küçük ve büyük harfleri*” başlıklı bir bölüm yer almaktadır. Bu bölümde alfabede yer alan 28 harf, eski harflerle karşılaştırmalı olarak tanıtılmıştır. Yeni alfabenin küçük ve büyük harfleriyle birlikte “*sadalı, sadasız, kalın ve ince*” oldukları vurgulanarak harflerin özellikleri sıralanmaktadır. Bu bölümün devamında yer alan yazıda, “*Gazetelerde yeni harflerle yazılan yazıları halkımızın okuyabilmeleri için evvel emirde kitap yazılarını öğrenmeleri muvafık olacağı cihetle bu harfle yeni alfabemiz harflerinin tab’ı ve halka tevzii ve Vali*

Beyefendi tarafından emir buyurulmuş ve yukarıya aldığımız elifba harflerimizi tab ederek tevzii etmiştik. Yeni harfimizin mevcudu pek az olduğu için bu harflerle fazlaca cümle ve kelime yazamadık. Ismarladığımız harflerimiz birkaç güne kadar gelecektir. Müteakip nüshalarımızda bu harflerle fazlaca yazı yazacağız” ifadeleriyle yeni harflerin öğretiminde izlenecek yol, yaşanan kısıtlılıklar ve gazetenin uyumlanma süreci hakkında bilgi verilmiştir. Yeni harflerin tanıtıldığı bu haber, gazetenin sonraki sayılarında da okurlarına aktarılmaya devam edilmiştir.

Gazete, 30 Ağustos Zafer Bayramı münasebetiyle yeni harflerle ilgili bir ilke imza atmıştır. Bayram dolayısıyla Vali Yusuf Ziya Bey’in Ankara’ya gönderdiği tebrik telgrafına Gazi Mustafa Kemal tarafından cevaben gönderilen telgraf, Latin harfleriyle gazetede birinci sayfadan yayınlanmıştır. Telgrafta, “*Aksaray Valisi Ziya Bey’e”* başlığı altında, “*Zafer Bayramının yıldönümü münasebeti-le hakkında ızhar buyörılan hissıyata tesekkür ederim kahraman milletimize daima zafer ve seâdet dilerim”*² denilmektedir. Gazetenin ikinci sayfasının orta kuşağında yeni harflerin vilayette bulunan çeşitli okullarda öğretildiğine dair bir duyuru haber yer almaktadır. Haberde Latin harflerinin okula devam eden vatandaşlara “*kemalen”* öğretildiği vurgulanmakta, vatandaşların birkaç gün gibi kısa bir sürede gazete okuyacak seviyeye geldiği ifade edilmektedir. Bu arada gazete, eski harflerin zorluğunu öne çıkarmak amacıyla vatandaşların, “*...gazete, kitap okumak değil, 5 kelime yazı yazmak için eski harfleri senelerce okuduklarına ve hayatlarının heder olduğuna müteessir olmaktaydılar.*” şeklindeki ifadelerle şikâyetle bulunduğunu öne sürmektedir. Bu yazının altında yeni harflere geçişte yeni rakamların hatırlatılmasına devam edilmektedir.

Aksaray Vilayet Gazetesi, yeni harflerin öğretilmesinde taşıdığı misyonu, haber ve yazılarda farklı içeriklerle yansıtmaya devam etmiştir. Örneğin gazete, Maarif Müdüriyetinden Cumhuriyet Mektebinde yeni harflerle halka geceleri ders verileceğini 12 Eylül 1928 tarihli 101. sayısında duyurmuştur. Gazetenin 19 Eylül 1928 tarihli 102. sayısında ise yeni harflerle ilgili Aksaray çapında bir seferberlik başlatıldığı “*Aksaray’ımızdaki okur yazarlarımızdan yeni Türk harflerini öğrenmeden bir kimsenin kalmadığını evvelce yazmıştık. Vilayetimize imla lügati gramer gelmediği için yeni harflerimizle okumak zevkini münhasıran gazetelerin başladıklarından ve pek az sütunlarından tatmine çalışıyorduk. Maarif Müdüriyetinden gramer gelmiş olduğundan Cumhuriyet mektebinde bütün muallimlere muntazaman tatbikatı gösterilmekte olduğu gibi birkaç güne kadar bilimüm memurun devlette bu tatbikatı görmeye başlayacaklardır”* ifadeleriyle verilmiştir. Bu derslerin memurlar dışında halka da Türk Ocağında Defterdar ve Tahrirat Müdürü tarafından verildiği belirtilmiştir. Gazetenin, inkılâbın gerçekleşme hızını vurgulamak amacıyla yürüttüğü öngörü dikkat çekicidir: “*Kuvvetli bir tahmin ile diyebiliriz ki doğru yazmak şartıyla bir ay sonra iki harflerimizle yazı yazabileceğiz.*”

Gazetenin 103. sayısında gündem Latin harflerine tam olarak geçişin ne zaman gerçekleşeceği konusudur. Bu sayının 2. sayfasında yapılan duyurularda devlet dairelerinde ve yazışmalarda Latin alfabesinin kullanılacağına dair haberlere yer verilmiştir. Bununla birlikte gazete, Milletvekillerinin şehre ziyaretler gerçekleştirerek, Latin alfabesinin

² Gazeteden yapılan doğrudan alıntılar, metnin orijinaline sadık kalınarak verilmiştir. Alıntılardaki dilbilgisi ve imlâ hataları gazeteden kaynaklanmaktadır. Bu ifadelerin doğrudan alınarak kullanılması, gazetenin yeni Türk harflerine geçiş sürecinde yaşadığı uyum sorunlarını göstermesi açısından çalışmanın amacına uygun düşmektedir.

öğretildiği yerlerde teftişlerde bulduklarını ve bazı öğrencileri imtihan ettiklerini duyurmuştur. Öğrencilerin, Milletvekilleri tarafından yapılan okuma sınavlarını başarıyla verdiklerine dikkat çekilmiştir.

Aksaray Vilayet Gazetesi, bir yandan da yeni Türk harflerinin benimsenmesinde yaşanabilecek eksikliklere karşı vatandaşı uarmayı ihmal etmemiştir. Mahalle ve köy ile muhtar ve ihtiyar meclislerinde benimsetilmesinin elzem olduğuna işaret eden Gazete, yeni harfleri bilmeyenlerin muhtar ve aza olamayacakları uyarısını yapmıştır. Buna bağlı olarak kurslarda yaşanan yoğunluk sebebiyle yeni kursların açıldığının sevinçle ifade edildiği görülmektedir. Gazete bir yandan da yeni alfabeye yönelik eğitici yazılarına devam etmektedir. Bununla ilgili olarak karşılaştırmalı bir şekilde yeni harflerin nasıl kullanılacağına dair bilgiler verilmektedir. Örneğin sesli harflerin kullanımı ve inceltme işaretlerine dair çeşitli bilgiler verilmiştir.

Arap ve Latin Alfabelerinin Birlikte Kullanılması

10 Teşrin-i Evvel 1928 tarihli 105. sayıdan itibaren gazetenin her iki alfabeyi ortak kullanmaya başladığı görülmektedir. Bu tarihten sonra, gazetenin biçimsel özellikleri her iki alfabeğe göre yeniden düzenlenmiştir. Gazetenin künyesinde, fiyat ve tarih bilgilerinde Latin harfleri de kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayıda, Dâhiliye Vekâleti tarafından resmî dairelerde yapılacak yazışmaların Latin harfleri kullanılarak yapılmasına ilişkin tebligat gazete tarafından Latin harfleriyle verilmiştir. Tebligatta özetle; telgrafların yeni harflerle yazımı, yeni harflerle şifreleme işlemleri, resmî yazışmalar, yazı makinelerinin uyumlu hale getirilmesi, Vali ve Belediye Başkanının konuyu takibi gibi maddeler yer almaktadır.

Gazete, ortak alfabenin kullanılmaya başlanmasıyla sayfa düzeni açısından eski teknik anlayışına devam etmiştir. Nitekim Arap alfabesi sağdan sola doğru okunduğu için gazetenin sütunlarının yerleştirilmesi de buna göre olmaktadır. Ne var ki Latin harflerini kullanmaya başlayan gazete, sütun açısından soldan sağa bir düzen oluşturması gerekirken, sayfa düzenini sağdan sola biçimlendirmeye devam etmiştir. Aynı sayının 3. sayfasında “*yeni güzel harflerimizle köylümüze ve az okur yazar olanlara derslerimiz*” başlığıyla gazete dersler de vermektedir. Alfabenin kullanımı, Latin ve Arap harfleriyle yazılmış kelime alıştırmaları, kalın ve ince sesli harflerin kullanımına ilişkin örnekler ders kapsamına alınarak okurlara aktarılmıştır.

Gazetenin ilerleyen haftalarda Latin harf sisteminin doğru kullanımı ile ilgili kendini geliştirdiği gözlemlenmektedir. Gazete 17 Teşrin-i Evvel tarihli 106. sayısında künyesini tamamen Latin harfleriyle vermiş, yalnızca gazetenin adı ve “*şimdilik haftada bir defa neşrolunur, resmî gazetedir*” ibaresi Arap harfleriyle verilmiştir. Bunun dışında gazete ikinci sayfasında Latin harflerine dönük derslere devam etmiştir. Harflerin temel özellikleri, noktalama ve imlâ kuralları, kesme işaretinin kullanımı, uzatma ve inceltme işaretleri ile heceleme yöntemi ders kapsamında verilmektedir.

Cumhuriyetin 5. kuruluş yıldönümü vesilesiyle gazetenin 108. sayısının ikinci sayfasında Vali Bey’in Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Başbakan ve Dâhiliye Vekiline göndermiş olduğu tebrik telgrafları Latin harfleriyle gazetenin sütunlarında yer almıştır. Aynı sayıda “*ecnebi matbuatı hülasaları Türkiye haberleri*” başlığının altında Corriere

Della Sera gazetesinin 4 Teşrin-i Evvel 1928 tarihli nüshasında harf değişikliğine ilişkin yer alan haberi aynen aktarmıştır. Gazetenin Türk harflerine geçiş sürecinde ülkede yaşananları yakından takip ettiği ve süreci ayrıntılı bir şekilde analiz ettiği anlaşılmaktadır: *“Arap harflerinin tadili Türk hayatının en mühim meselesidir. Bundan birkaç ay evveline kadar bu projeden mühim ve gayrı muayyen bir surette bahsediliyordu. Bilahare Gazi yazı tadilini bizzat muvakkı tatbiki vazi etmek üzere ani bir surette mücadele işareti verdi. Bugün Türkiye’de başka şey mevzuu bahis değildir. İki aydan beri bütün gazeteler ciddi bir surette bu mesele ile meşguldürler. İlk sahifeleri halkı yeni alfabeyi öğrenmeye davet eden makalelerle doludur. Dairelerde yeni yazı ile ilanlar birçok yerlerde aynı tarzda tenvirat, mücadele manzarasını itmam etmektedir.”*

Latin Alfabesine Tam Geçiş

Aksaray Vilayet Gazetesinin her iki alfabeyi kullanarak yayınladığı sayılar, 30 İkinci Kânûn 1929’a kadar devam etmiştir. Bu tarihten itibaren gazetenin tamamen Latin harflerini kullanarak çıktığı görülmektedir. Gazete, Latin harf sistemine hızlıca ayak uydurarak sayfa düzenini soldan sağa olacak şekilde, yazının okunuş yönüne uydurmuştur. Bu sayıyla birlikte gazetenin ismi Latin harfleriyle ve kemerli bir logo görünümünde estetize edilmiştir. O günlerde gazete, yayınladığı haber ve yazıların önemli bir kısmında cehaletle savaş vurgusu üzerinden yeni alfabenin önemini ortaya koymaya çalışmıştır. Gündem haberlerinden ölüm ilanlarına kadar bu üsluba rastlanmaktadır. Gazetenin yeni alfabenin kullanılmasında ilk etapta zorluklar yaşadığı da anlaşılmaktadır. İmla ve dilbilgisi hataları dikkat çekici boyutlarda olup, gazete zaman zaman bu hatalar nedeniyle *itizar* başlığıyla özür yazıları yayınlamaktadır.

Aksaray Vilayet Gazetesi, Latin harflerine tam geçiş sağlandıktan sonra yeni alfabenin öğretilmesine dair eğitici yazıları sonlandırmıştır. Ancak alfabe değişikliğinin etkisinin yurtdışına yansımalarını okurlara aktarmaya devam etmiştir. *Övr* adlı Fransız gazetesinin başmakalesinde *alfabenin ıslahı* hakkında aynen şöyle denilmektedir: *“...bu ıslahatın en mühim faydası türkiyede maarifin inkişafı ve türkiye ile avrupa arasında arap alfabesiyle yükselen seddin yıkılması olacaktır. bu ıslahat gazinin dediği gibi insaniyet tarihinde türkiyeye şanlı bir mevki teminini istihdafeden hareketin bir cüzüdür. Memleketi maziye bağlayan rabitaları büyük bir azimle koparak iktidar fırkası her ıslahat işine kat’i bir karar ve iyi bir görüş teşabbüs ediyor.”* *Ecnebi matbuatı hülasaları* başlığıyla İtalya, İngiltere ve Fransa gibi Avrupa basımından alınan bu türden yazılar, Avrupa’nın alfabe değişikliğine verdiği desteği ortaya koymanın yanında, bu değişikliğin ne kadar isabetli bir adım olduğunu kanıtlar şekilde okurlara aktarılmaktadır.

Gazete, mağaza ve dükkânların levhalarında kullanılan dildeki yanlışlara ilişkin Valilik uyarısını okurlarına duyurarak önemli bir görevi yerine getirmektedir. Nitekim gazete, tanıtım levhalarında yapılan yanlışların yeni alfabeye ilgili kalıcı hatalara sebep olabileceği endişesi taşımaktadır. İmla sözlüğü basılmadan önce yaşanan yanlışlıklara müsamaha gösterilebileceğini belirten gazete, sözlük basıldıktan sonra bu türden yanlışların hoş görülmeceğine dikkat çekmektedir. Ayrıca diğer devlet kurumları da yeni alfabeye uyum süreciyle ilgili duyurularını gazete aracılığıyla vatandaşa ulaştırmaktadır. Posta Müdürlüğü’nün yazısında, yeni harflerle bir mektup zarfının nasıl yazılacağı

örnekleriyle verilmiştir. Bu eğitici misyon, hemen her devlet kuruluşunun duyurularında göze çarpmaktadır.

Değerlendirme

Bu çalışmada, yarı resmî nitelikteki Aksaray Vilayet Gazetesinin harf inkılâbı sürecinde üstlendiği misyon ele alınmıştır. Bilindiği gibi basının bilgilendirme dışında eğitime ve kamuoyu oluşturma işlevleri bulunmaktadır. Aksaray Vilayet Gazetesi de resmî söylemin taşrada yapılandırılmış bir temsilcisi olarak yayımlandığı süre boyunca bilgilendirici, eğitici ve kamuoyu oluşturucu bir işlev ortaya koymuştur.

Gazete, harf inkılâbını sürekli canlı tutmuş, halka doğrudan harflerin öğretilmesinden, günlük hayatta kullanılan her türlü basılı malzemede dilin doğru kullanımına varıncaya kadar etkin bir rol üstlenmiştir. Ancak bu önemli değişim sırasında gazete, imlâ kurallarını uygulama açısından zorlanmıştır. İlk sayılardan itibaren imlâ ve dilbilgisi hataları gazetenin hemen her sayısında görülmektedir. Bununla birlikte yıllardır Arap alfabe sistemine göre hazırlanan gazetenin sayfa tasarımında Latin harf sisteminin gerektirdiği yazım ölçütlerini sağlayamadığı göze çarpmaktadır. Bu durum gazetenin tasarım uygulamalarını olumsuz etkilemiştir. İnkılâbın gerçekleştirilmesi ve benimsetilmesi sürecinde yalnızca halkın değil, inkılâbı gerçekleştirenlerin ve iletişim araçlarını kullananların da bir öğrenme sürecine girdiği açıktır.

Aksaray Vilayet Gazetesi, harf inkılâbının gerekliliğini bir yandan Arap alfabesine dönük eleştirilerle öne çıkarmış, bir yandan da Avrupalı devletlerin konuya yaklaşımına dikkat çekerek, Batı'yı neredeyse onay makamı olarak kabul etmiştir. Örneğin İtalyan, İngiliz ve Fransız gazetelerinden yapılan alıntılarla, yeni harflere geçişin ne kadar isabetli bir karar olduğu düşüncesi pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Gazete, yeni harf sistemine geçiş sürecinde önemli bir halkla ilişkiler faaliyeti de yürütmüştür. Yeni harfleri öğrenenlerin elde edeceği kazanımlar çeşitli örneklerle ön plana çıkarılmış, devlet memurlarının yeni harfleri öğrenmesi konusunda ise emredici bir dil tercih edilmiştir. Genel olarak, gazetenin bu üslubu hemen her sayıda muhafaza ettiği görülmektedir. Resmî bir yapıya sahip olması, gazeteyi, toplum ve yönetim ilişkisinde belirleyici bir aktör olarak konumlandırmıştır. Dolayısıyla gazete, *halkın ve köylünün* neyi, nasıl anlaması ve tatbik etmesi gerektiği konusunda buyurgan bir üsluba sahiptir.

Kaynaklar

Atatürk ve Türk Dili. (2006). Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi içinde (Cilt 31, s. 331-333). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Başgöz, İ. (1995). *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Hakimiyet-i Milliye, 5. Mart 1923.

İlhami, A. (2014). *Türkçe Yazı ve Latin Harfleri*. (F. Kara, Haz.) Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Kocabaşoğlu, U. (1991). Tuna Vilayet Gazetesi. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*(2), 141-149.

Kocabaşoğlu, U., ve Birinci, A. (1995). Osmanlı Vilayet Gazete ve Matbaaları Üzerine Gözlemler. *Kebikeç*(2), 101-122.

Koloğlu, O. (2006). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Lewis, B. (1993). *Modern Türkiye'nin Doğuşu* (5. b.). (M. Kırıatlı, Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Rüstemli, N. (2016). M. F. Ahundzade'nin Arap Alfabesinin Islahıyla İlgili Yeni Alfabe Lâyihası. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 16(3), 161-187.

Şeker, M. (2007). *Yerel Gazeteler*. Konya: Tablet Yayınları.

Şentürk, A. (2012). Harf İnkılabının Yapılışı ve Uygulanışında Basının Rolü. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(26), 27-44.

Topuz, H. (2015). *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi* (6. b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

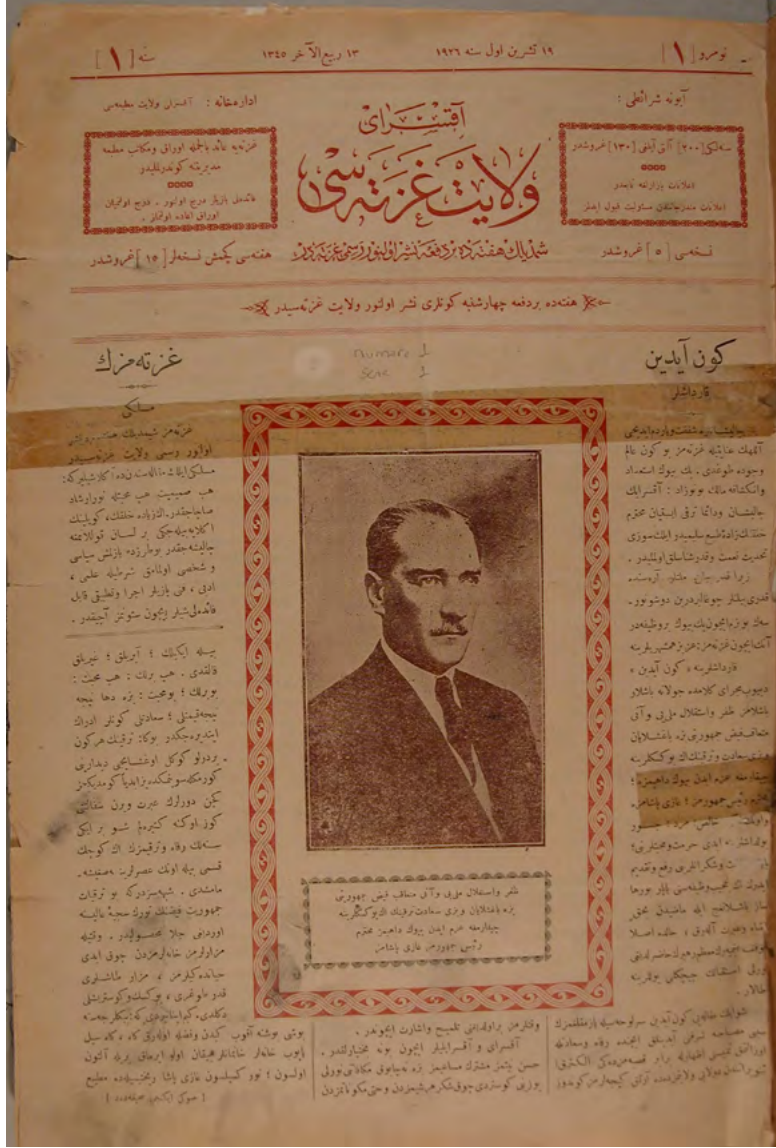
Tuğluoğlu, F. (2016). Aksaray Vilayet Gazetesi ve Muhtevası Hakkında Bazı Değerlendirmeler. (s. 271-282). Aksaray: I. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (Tarih, Kültür, Din, Medeniyet).

Ülkütaşır, M. Ş. (2009). *Atatürk ve Harf Devrimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Varlık, M. B. (2015). Millî Mücadele ve Cumhuriyet Dönemlerinde Vilayet Gazeteleri (1919-1970). *Kebikeç*(39), 443-474.

Ekler:

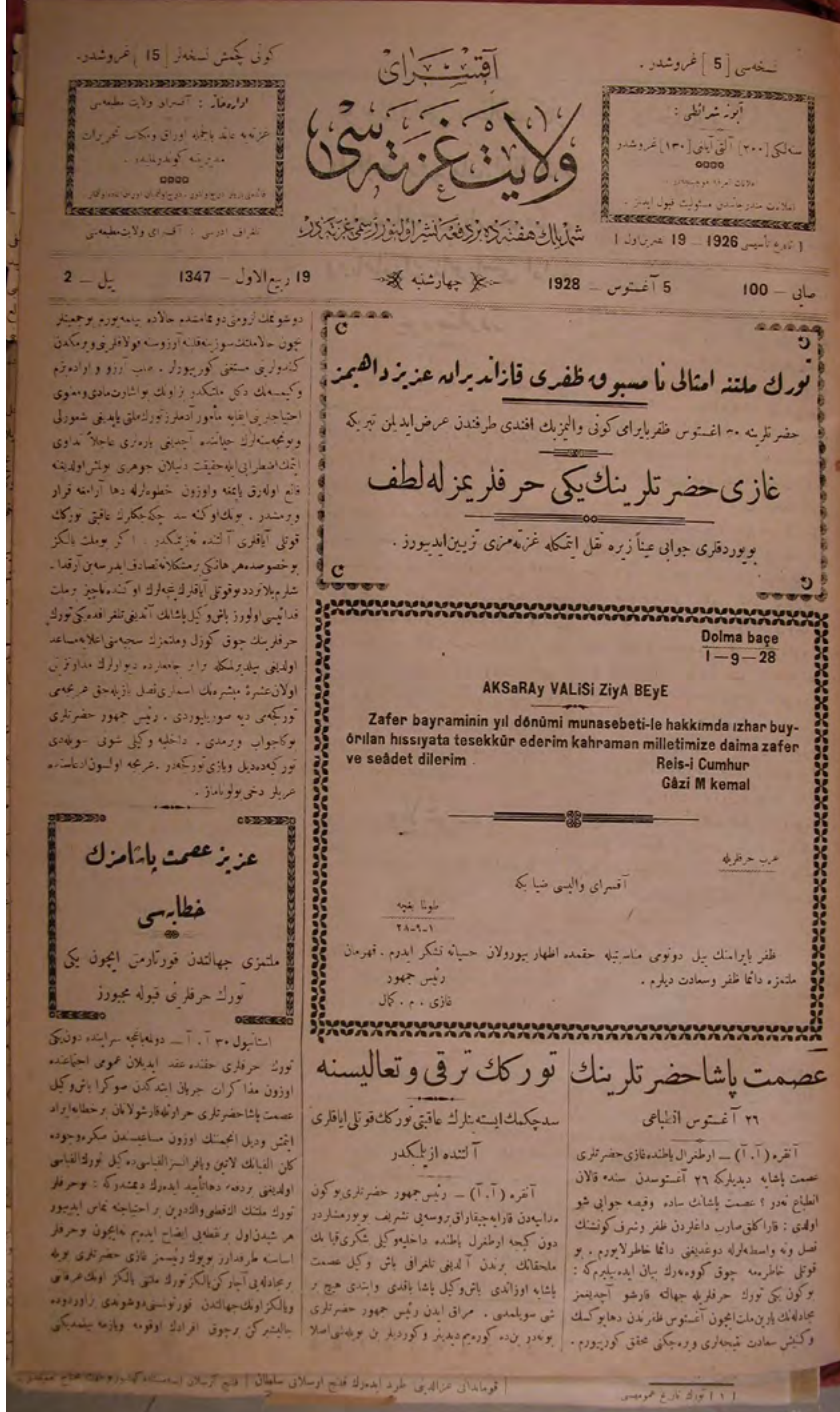

Ek 1: Aksaray Vilayet Gazetesi'nin 19 Teşrin-i Evvel 1926 Tarihli İlk Sayısı (Aksaray İl Halk Kütüphanesi-Sayısal Arşiv)

Ek 2: 3 Teşrin-i Evvel 1928

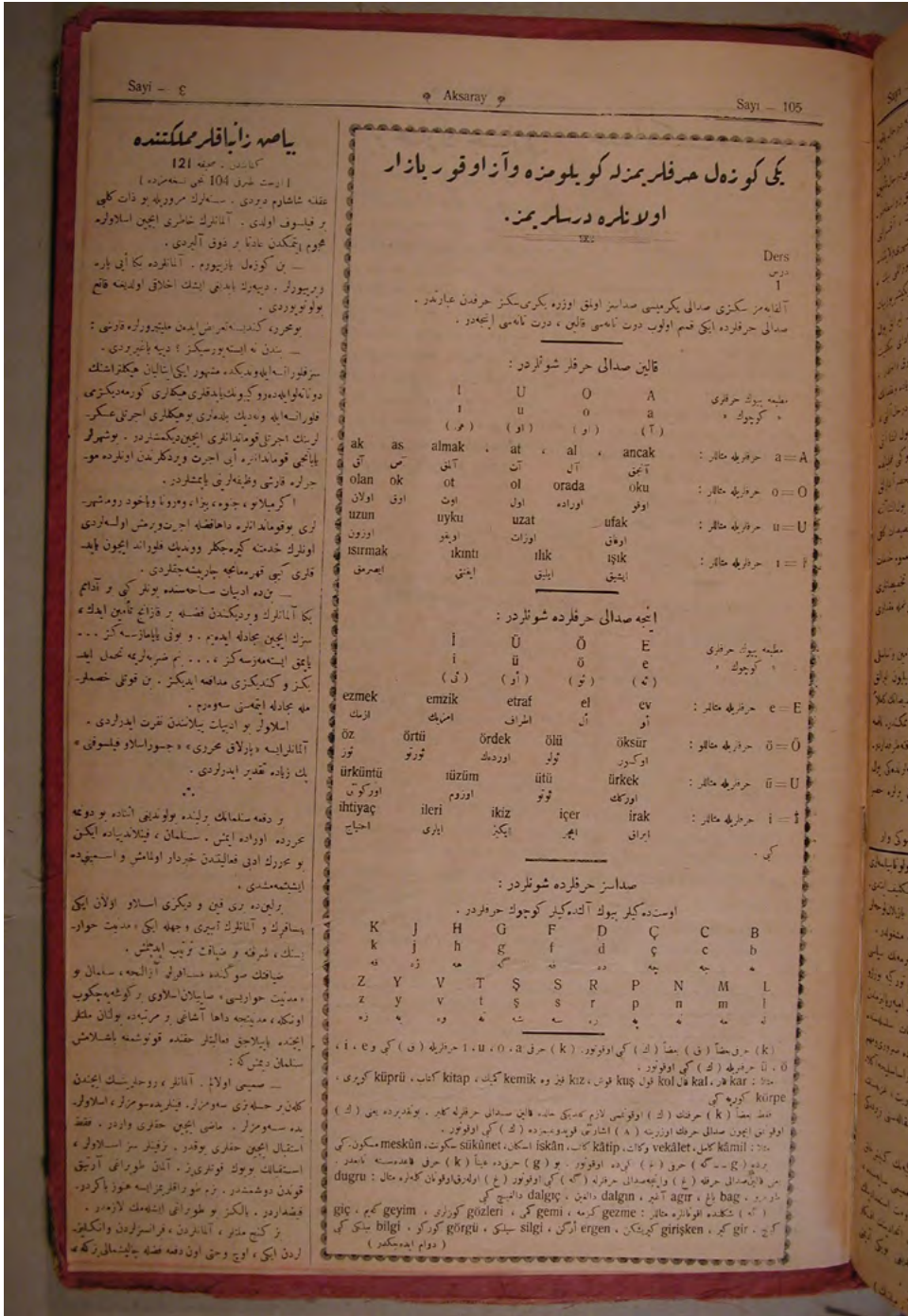

Ek 3: 5 Ağustos 1928

Ek 4: 10 Teşrin-i Evvel 1928

Ek 5: 10 Teşrin-i Evvel 1928

Ek 6: 30 İkinci Kânûn 1929